

lehetőséget adhatnának, azok mereven elzárkóznak. Érvük: nem ez kell az embereknek. Ami hiteles az unalmas, az csak a szakemberek szűk köre számára érték. Amit megszoktak az emberek, azt nem lehet tőlük egy csapásra elvenni. Ha amit adtunk, az mind rossz, s holnaptól nem adunk helyette „semmit” (mert a javasolt alternatívát „semminek” tekintik), az nem járható, az anyagi csőd, s az mégsem várható el a kiadótól, hogy csődbe menjen! Az említett érvek látszólag lehangolóak, ám nem igazak. Azért sem, mert még senki nem próbálta ki, hogy a hamis történelmi tudatot terjesztő ábrák elvonása milyen tünetekkel járna (aligha hasonlítható pl. kábítószert vagy egyéb élvezeti cikkek elvonásához!). Másrészt a hitelesekkel szemben a hamis ábrák propagálása mégsem lehet megkérdőjelezhetetlen program!

Nagyon jó lenne, ha minél több rekonstrukció mutatná be az Árpád-kort. Hiszen annyi minden értékünk elpusztult, vagy csak szakemberek szűk köre számára értelmezhető töredékben maradt meg, hogy másképpen nem ismertethető meg régmúltunk sok *alapvető* vetülete, csak tárgyi és képi rekonstrukciók által. Manapság a számítógép használatával a rekonstrukciós munka rendkívül sokat könnyebbedett, s olyan lehetőségek nyílnak előttünk, mint amelyekről régebben nem is álmodhattunk.

Igen nagy a mozgóképes rekonstrukciók jelentősége, hiszen egyes folyamatok igazán csak így mutathatók be mindenki számára közérthetően, érdekesen, látványosan. Az oktatást is forradalmasítani az ilyesfajta szemléltetés kiterjedt válsága. Ám ettől még nagyon messze állunk, hiszen még az Árpád-kort bemutató színes tematikus tablók sem segítik jelen pillanatban az oktatást.

Amit az előzőekben igyekeztem összefoglalni, az természetesen nem csupán egyetlen korszak vonatkozásában lehet a honismereti mozgalom feladata. Jó lenne kidolgozni folyamatosan az egy-egy korszakhoz kapcsolható honismereti feladatterveket (mind országos, mind regionális vonatkozásban). Ha hosszabb távon ezek ismeretében terveznénk meg munkánkat, nem kapkodva, későn eszmélve, jubileumi dátumok szorításában, sokkal jobb hatásfokot érhetnénk el.

Csorba Csaba

Százéves a nemzet rezonátora

Németh László százada

Aligha lehet az új évezredet mással köszöneti és nyitni a nemzetnek, mint Németh László születésének századik évfordulójával, a nemzet nagy rezonátorának ünnepi emlékezetével. Vajon találunk-e szebb és méltóbb gondolatokat annál, hogy a nagy író centenáriumán életművéből kiemeljük és idézzük azokat a gondolatokat, amelyek üzeneteket hordoztak és vittek a nemzet és jövő generációi számára. Ezeket a gondolatokat hirdetni kell az ezredfordulón is a nemzetnek, mivel azok *történelmünk vitathatatlan és fénylő igazságai*, amelyek erősíthetik társadalmunk közbiztonságát, feleletet adva a nemzet megoldandó sorskérdéseire is. E gondolatok meg tudják állítani népünk hangos veszekedéseit, kőbor téveszméinek pusztításait. Határainkon belül és kívül ezek a gondolatok taníthatják a nemzetet fennmaradásra és megmaradásra, ezek a gondolatok adhatnak új történelmi gyökérzetet iskoláinknak, ennél fogva ezek a gondolatok az új évezred alkotói és nevelői számára is a legfontosabb parancsszavak. Mindehhez még a *nemzet nagy bátorságára* is szükség van, hogy az iskolákat műveltséggel, a társadalmat pedig tudományos törekvéseiben a *minőség eszméivel* gazdagítsák.

Mindenki tudja közülnk, hogy magyarságunkat történelmi tudatunk elvesztésével katasztrofális pusztításba kergethetjük. Ezért szükséges hazánkat a történelmi analfabétizmustól megszabadítani, a nemzetet pedig *minőségi* emberekkel és eszmékkel gazdagítani. Ez a gondolat is Németh Lászlóé!

Korjólataiban a nagy író sokszor beszélt a múlt elvesztéséről és a nemzet múltjából való kiforgatásáról, amiket egyik nagy tanulmányában, tíz pontban fogalmazott meg. Én ennek a hatalmas történelmi esszének a gondolatait aranyablákba vésetten tanítanám – tízparancso-

latként – társadalmunknak. Ebből írnám elő minden magyar számára a *nemzetérettiségi bizonyítvány megszerzését*.

Húsz év tudományos és kritikai munkáinak eredményeként minden *tehetséget és alkalmatlanságot* észre vett hazánk határain belül és kívül. Különösképp kedvelte a *magyarság alkotó örökmozgóit*, a tehetséges magyarok alkotásait, vérmérsékletét, bátorságát, erkölcsét, vallását és a történelem által sokszor kikacagott legitizmusát. Különös élességgel vette górcső alá Európa múltbeli történetét és mai acsarkodásának minden fejetét.

Ezért emelném ki kötetéből *Kiforgatnak múltunkból* című írását, amely a Debreceni Káté szövegeinek tömör és hitvallásos manifesztumaként is fénylő igazságai lehetnek volna olvasói számára. Úristen, hányszor verték fejéhez igazságait, hányszor kellett 1945 után Illyés Gyulának, vagy Keresztúry Dezsőnek – és sokan másoknak – személyét védve megcáfolhatatlan igazza miatt mellé állniok.

Amikor Pécsre kerültem 1945 tavaszán a Pécsi Szabad Szó szerkesztőjének – bevallom fiatalságom vétkeként –, hogy vezércikkeim mondanivalóit – több esetben – Szabó Dezső és Németh László írásainak az inspirációból merítettem. Még ma is emlékszem, milyen éles vitát és vihart váltottak ki Németh László remekbeszabott írásai.

1943. január 26-i naplójából olvastam, hogy már négy éve tudta, akármilyen lesz a háború vége: neki pusztulnia kell. Teleki Pál halálakor már morfiomot vett magához. Tehetségét még szenvedésétől elkopottan is ismerte, de tündöklő koponyájáról nyugodt szívvel elmondhatta: *„Magyarországon kevés ilyen műszer van, mint az agyvelőm.”* Ez az agyvelő azonban jobbára a kultúrának, a művelődésnek dolgozott, főképp nemzetének.

Azért fontos a nemzet műveltségének és kultúrájának építkezése a számunkra, mert a haza és a nemzet csak addig létezik a számunkra, míg vannak jó iskoláink, okos tankönyveink, kikezdtetetlen erkölcsi eszmerendszerünk, tündöklő nemzeti tudatunk, nemzetépítő és gazdagító tudományunk, szépre nevelő művészetünk. Csak műveltségünk tudja még a nemzet fogását és pusztuló nemzettudatát is megmenteni! Iskolák nélkül nem lehet a kultúrát konszolidálni a hazában! Iskoláinknak olyan értelmiséget kell nevelniök, akik soha nem tehetnek olyat a nemzet ellen, amit szégyellni kellene, és akik soha nem engedhetik, hogy iskoláink kitépt gyökérzetű intézményekké degradálódjanak.

Kegyetlen skizma gyötri ma is nemzetünket. Németh László Homályból homályba című kötetei ezekről a *kettéhasadt evidenciákról* beszélnek. Egységesen még a diktatúrák pusztulásáról és pusztításáról sem tudunk a nemzet számára orvosolható diagnózisokat és kórlapokat készíteni, így az elfertőződött hibákkal sem akarunk szembenézni és azokat gyógyítani.

A Kárpát-medence legzaklatottabb földjén élünk ma is. Nem tudjuk megfejtetni, hogy Németh László miért kereste a második világháború tragikus égboltja alatt Szárszón 1943-ban annak a tragikus kérdésnek a megoldását: *„aki a magyarság újkori történetét megírja, arra kell felelnie, hogy süllyedt bennszülötté ez a nagy középkori nemzet tulajdon országában? Állami életét idegenek vezetik, gazdaságilag kizsákmányolják, idegen civilizációk ellen nincs védelme, erkölcsében és testben nyomorodóban van.”* Beszédéről még azt is megírta, hogy *„azt már nem bíztam a rögtönzés ihletére: a vonaton írtam meg és Balatonföldváron. Szárszón úgy olvastam föl, mint egy dacos, de világos látás diadalát.”*

Az életműben Németh László szárszói beszédét *készülődésnek* nevezte, ahogy A minőség forradalma után, a *Készülődés* újabb két kötetét a Tanú előtt, amelyeket bevezetőjében *„a magyar boldogtalanság kötetének”* nevezett. Születésük körülményeiről érdemes még ma is meghallgatni vallásos hitvallását. *„Milyen boldog körülmények közt íródtak is ezek a tanulmányok! Sötét hajnalokon, a fogorvosi rendelő székében, mialatt a család még aludt, a déli villanyosút s a délutáni rendelés közt vagy este diáktanítás után, amikor a hát és a talp hajlott, de az ember emelkedőben tudhatta magát. Még a névtelenség, a méltánytalanság is jó volt. A rakéta megy így föl: sötétben, sötétben. Ami azóta volt: szétrobbanás és szilánkok esése.”*

Amit a nemzet rezonátora az 1943-as szárszói konferencián elmondott, az csaknem egybeesik mindazzal, amit 1956-ban írt le és teljesen egybeesik az író születése 100 éves fordulójának mondanivalójával.

Az új szárszói konferencia minden tézise és mondanivalója csak a kultúra és a művelődés nemzeti jövőképét rajzolhatja fel. Értelmiségünknek tudnia kell, hogy *ma már a műveltség állá-*

pota és színvonala a legnagyobb sorskérdése a nemzetnek, a kultúra pedig a legnagyobb életműparancs a számára. Csak így válhatik ismét a szárszói konferencia Németh László „legszebb órájának”, a centenáriumi konferencián elmondandó eszméi és gondolatai pedig a nemzet evangéliumának.

Arra a kérdésre, hogy miért zuhant oly mélyre a nagytekintélyű magyar nemzet a kiegyezés után, a mai napig sem érkezett – a történelemtől sem – válasz. Azóta sem beszélünk világosan 1848/49, Trianon, a barna és a vörös diktatúrák – bennök 1956 – következményeiről sem, miközben katasztrófálisan kezdett fogyni a nemzet ereje, lélekszáma és reménysége.

Hiszen 1848/49 után és a kiegyezés után, főképp Trianon után nemcsak a vádiratokat, hanem a történelmet is ellenünk írták. Pedig történelmet és vádiratot egyetlen nagyhatalomnak sem lehetett volna diktálni a XX. században! Hát még az ellenünk való gyűlölködések buzdítására, mint amilyeneket az ellenünk irányuló dúhkitöréses elmebaj sovén szimptomái tettek és tesznek még napjaikban is.

Milyen témákkal küldené pódiumra Szárszón az új konferencián az előadókat a jubiláns ünnepelt? Azt mindenképpen említeném, hogy (1) a haza földjének és népének a sorsát, (2) a haza kultúrájának, tudományának, erkölcsének, vallásának és egészségének a kérdéseit, (3) Európában új struktúrájában a haza jogrendjét, alkotmányát és szuverenitását és (4) európai integrációba való beilleszkedését.

Németh László szellemi otthont akart teremteni a huszadik században nemzete számára. Nagyon nehéz feladat volt mindez, nem kedvezett a század számára sem, két világháborúval retesztelte el maga előtt azt, amit 1920-tól 1970-ig minden válságjelző kérdésre válaszolt a magyarságnak! Óraadó tanárságának már a filozófiai végmondatát is megfogalmazta Szókratész erkölcsstanából: „Fordulj magad felé, ismerd meg és tisztítsd meg gondolkodásodat, s ragaszkodj ahhoz, amit a helyes gondolkodás igaznak tart.” 1932-ben pedig azt írta a Tanú előszavában: „Folyóiratom ihletője a kor igazi művésze: a szorongó tájékozatlanság. Hajótöröttek vagyunk, akik a csillagokat nézzük s a partot keressük abban a hitben, hogy van (túlsó)part s a csillagok vezetnek.”

A sokat alkotó író rengeteget dolgozott a nemzet ifjúsága érdekében, *tanítványainak nevezte és tartotta a magyarságot!* Szerette az olvasó fiatalságot, akár Szárszón hallgatták, akár bármely fórumon hirdette előttük a művelődés eszméit. De szerette – azt tanúsíthatom – a hazai értelmiség nagy része is, főképp az, amelyik *nemzettudatos géneket hordozott* magában. Ezért is voltak Adyval és Szabó Dezsővel mindhárman „lámpás szép fejű tanárai” hazájuknak. Sokan támogatták, de támadták is őket. Köztük az is, aki kevesebb tudású tollforgatóként akarta tehetőségtelebberendezkedését kiélni rajta. (Bóka László támadásairól van szó!)

A nagy rezonátor életművében egyetlen percre se függesztette fel harcát a magyarság történelméért, és küzdelmét a nemzet igazáért. Rádöbrent arra, hogy neki a szülőföld szeretetét a nemzet hazaszeretetébe kell ötvöznie, mivel ekképp tud csak új történelmet írni a nemzete számára. A haza kisebb reformkorszakait pedig újra *nemzeti korrá* kell felemelnie. Vérrel és öldökléssel terhes századunkat: a huszadikat, pedig át kell nevelnie a kultúra, a tudomány és a művelődés századává a XX. század katonai bukásai után. Ezért is támadta az értelmiség századvégi tanácsalanságát, Trianon utáni szellemi erőtlenségét, fékezett nemzeti tudatát és értékvalóságát, kulturális züllését és morális lecsúszását.

A haza történelemnek mindig egy és oszthatatlan voltát bizonyította számára Erdély is, a Felvidék is, a Vajdaság is, de az egész Kárpát-medence is erről beszélt, tudta hogy *nem lehet területüket újra a történelem keresztívze alá tartani.* Noha hazája állapotán a nemzet szorongó tájékozatlanságát is látta, de azt is tudta, hogy a magyarság közösségének megtartó erejét, nevelő és megőrző védelmét csak erős nemzeti tudattal lehet felépíteni és kormányozni, és azt ki is kell számára harcolnia.

Nagyok csak e küzdelemben akkor lehetünk, ha nemzetünk felemelésében értékes és nemzetet fenntartani képes emberekkel tudunk *együtt dolgozni* és együtt küzdeni. Ez a *nemzet legnagyobb küzdelme és harca volt* a nagy rezonátornak! Felismerte, hogy az országot, annak társadalmi egyenlenségeit nem a pártok egyet nem értő koalíciójának kell irányítani, hanem az *egységes nemzetnek.* Ezért vesztette el hazánk a XX. századot!

Nekünk több szerencsénk volt Európa eszméivel, mint Európa politikájával. A hidegháborút is megnyerte Európa, de nem követelte vissza az elrabolt területeit. Ezért lenne fontos a

magyarság számára, hogy a globalista *multikapitalizmus agyába beültették a nemzet egységbefogó kultúráját*, az élesen nem látókat pedig élő nemzet tudattal neveljük éleslátásúvá, a nemzetcsönkítő és pusztító fagyhalálba dermedtő Trianont pedig, amely nullszaldóssá olvasztotta népünk nemzet tudatát, fogyóvá tette nemzetgyarapító életöszönét és életmű alkotó energiáját, s egyet nem értő marakodásával már agyonnyomja társadalmunk integritását.

Számomra ezért volt nagy talány: „Miképp tudott Németh László előrelátó zsenije a nemzetnek vigaszt nyújtó író-prófétája lenni.” Ma már szinte alig tudunk szemernyi vigaszt találni a nemzet számára. Még sorskérdéseink megoldásait is többnyire elkerültük és elpackáztuk, pedig a jobb fejek az országban már tisztán látták a tennivalókat: tudomány, erkölcs, kultúra, s illendő nép nélkül, aligha lehet a nemzetet konszolidálni, de import eszmékkel sem, agoniáló diktatúrás eszközökkel sem, vad nacionalista lövészárkokkal sem, de azzal igen, hogy társadalmi moralitásunk és politikánk számára nemzet tudatot, oktatási és nevelési rendszert építsünk fel, öntudatos és kultúranevelő erőfeszítéseket hordozó, művelt szakembereket állítsunk iskoláink katedráira, hogy bennök nemzetét neveljük ifjúságunkon keresztül dolgozó népünket. Nem a világgözponti jegybank stratégia globalizációs tőkeelszívó koncepciója, hanem nemzeti sorskérdéssé váló iskolakultúránk fogja a magyarságot jövője számára megmenteni.

Én a *nemzeti tudatot szellemi életünk közkincsének tartom* mindenek előtt, amely ezredek alatt teremtette hazánkban a nemzetet. A magyarságnak *nemzetként jobban kell éreznie magát*, önismeretében erős biztossággal, erkölcsében és szellemiségében forrás tisztaságúnak, sok etnikum kultúrájában pedig toleráns eszmeiségű nemzetközösséggé szilárdulva. Ha a magyarság minden tagját a honismeret-történelem világában összekötjük a szülőföld, a haza és a nemzet tudat forródrót hálózatával, akkor *magyarságunkat organikus nemzeté tudjuk nevelni és a hazát a magasba emelni*. (Illyés Gyula) Ezt a tudást tartjuk a nemzet legeredményesebb *kitörési pontjának iskoláin keresztül!* A műveltség fája ott nő magasabba, ahol vastagabbak a fák gyökérszemei. Ezért kell elszakíthatatlan kapcsolatban és szimbiózisban élnünk művelődéstörténetünkben a nemzet tudatával! Harmóniát teremtve az ország és a nemzet történelme között! Elsivatagosított nemzet tudattal csak kiskorú lehet egy nép!

Befejezve a nagy író százados igazságairól szóló esszénket, amelyet szeretnénk az új szárszói ezredévi konferencián is szóvá tenni, alig találunk szebb és hasznosabb tennivalókat a nagy író centenáriumban, mint azt, hogy *érintsük azokat a gondolatait, amelyek üzentet hordoznak a magyarság jövőjéről iskolái számára*. Ezek a gondolatai mutatnak leginkább a nemzet jövője felé, a holnap magyarsága felé. Ez az új évezred legfontosabb parancsszava, ezért kell most is iskolát építeni az ezredforduló alagútjának a végére! Annyit elpocsékolunk már anyagi javakban és törvénybe ütköző szégyen mulasztásokkal, hogy abból országunk gazdasági, kulturális és erkölcsi válságainak a költségeit, társadalmunk holnapjának a gondjait az ezredfordulóra már rég meg kellett volna oldanunk. Ezért kell vigyáznunk a nemzet szeme világát tágtító iskolákra, azok *jövőképének* a megtervezésére és a nagy rezonátor álmainak a megvalósítására.

Kanyar József

A kalotaszegi Magyarbikal 460 éves iskolája

Magyarbikal Bánffyhunyadiótlól északkeletre három kilométerre, az Almás-patak egyik mellékvölgyében fekszik. Kalotaszeg egyik legszebb fekvésű településének tavaszi hangulatáról Gyarmathy Zsigáné – Kalotaszeg Nagyasszonya – elragadtatással ír: Ha egy virággal borított falut akartok látni, akkor most jöjjetek... nem is falu, hanem egy fehér virágtenger, amelyre a tavaszi ég ragyog... ringó virágözön... csodálatos illat a tavaszi légben.¹ A bikali templom-

¹ Gyarmathy Zsigáné: Kalotaszegi bokréta. Bp., 1907. 136. old.